

10-7v

Civillista és Politika

SZEMERE MIKLÓS

TISZTELETPÉLDÁNY

BUDAPEST

HORNVÁNSZKY V. CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVNYOMDÁJA

1904

Ex libris
Prof. Csekey

~~1944. évi 12. sz. kötet~~
Lelőrti szám: 4647
1066 25200 1

Karlsbad, 1904 Július hó.

Elfogadjuk-e a civillista felemelését? Hát hogy ne fogadná el a kipróbált szabadelvű párt! örömmel!!, zengjük mindannyian.

Megszavazom mint jó mameluk én is. Meggyőződésből? Hát igenis, mert ha szüksége van rá a koronának, királyával szemben nem fukarkodhat a magyar nemzet és a törvényhozás.

Szüksége pedig van, mert ha nem volna, a mai nehéz viszonyok között, amidőn úgyis minden állami fizetést «óhajtva várt» emelésben részesítünk, bizton nem lépne vele elő a magyar kormány.

A jó mameluk lelkiismeret megnyugtatóására elég ennyi; — jó kuruczot meggyőzni pedig eddig nekem soha nem sikerült. Bírjon velük Tisza István gróf (Rex Calman. de Strig.).

De mégis, hogy tisztelt miniszterelnökünknek némileg kezére legyek, ide iktatom az 1849-iki — tehát orthodox kurucz — költségvetésnek ne-

hány ide vágó tételét. Nem kevesebb ember neve szerepel alatta mint Kossuth Lajos* pénzügyminiszteré.

1849-iki költségvetés.

(a. a.)

A' fölséges királyi udvar tartását illető költségek 1849-iki évben.

K ö l t s é g.

Az 1848-ki pozsonyi országgyűlés határozata szerint a' fölséges királyi udvarnak jár egy évre		—	—	ft. 3,000,000
Kossuth Lajos m. k. pénzügyminister.				
(b. b.)				
Fenséges nádor' udvara- 's hivatalának költségei 1849-ik évre.				
K ö l t s é g e k :				
1	Nádor, királyi helytartó ő cs. k. fensége	—	—	ft. 212,020
2	Nádori irodaszemélyzetének fizetése	—	—	13,700
				ft. 225,720
Kossuth Lajos m. k. pénzügyminister.				

* Aki az 1849-iki költségvetés egy eredeti példányát látni óhajtja, nálam megtekintheti.

Megvilágosításául — az akkori és mostani gazdasági viszonyoknak, közlök néhány adatot — az élelmi cikkek az időbeli áráról. A maiakat ismerjük, sőt érezzük is.

Országos levéltár rendőrségi osztálya.

1848. I. Kútfő 121. sz. (Fölterjesztve 5374/848. sz. alatt.)

Tabella pretii rerum victualium in foro aut foris Pestiensibus lib. ac reg. civitatis per angariam primam anni 1847/8. distriactarum.

(In valuta Vienensi.)

1848. Január.

<i>Panis albi</i> : 1 Libo	5	Denar.
» <i>nigri</i> : 1 Libo	5	Denar.
<i>Carnis bubulae</i> : 1 Libra	28	Denar.
(<i>marhahús</i>) (font)		
<i>Carnis ververicae</i> : 1 Libra	23	Denar.
(<i>ürühús</i>) (font)		
<i>Carnis suillae</i> : 1 Libra	40	Denar.
(<i>sertéshús</i>) (font)		
<i>Vini</i> : 1 Media	20	Denar.
(<i>bor</i>) (Halbe)		
<i>Cerevisiae</i> : 1 Media	16 ² / ₃	Denar.
(<i>sör</i>)		

Országos levéltár rendőrségi osztálya.

1848. I. Kútfő 265. sz. (15801/848.)

Gabona ára Pesten 1848 Március hava.

	legjobb	9 frt 20 kr.
<i>Buza</i> (pozsonyi mérő 62.5 liter)	közép	8 frt 40 kr.
	legcsekélyebb	8 frt — kr.
	legjobb	6 frt — kr.
<i>Rozs</i> (p. m.)	közép	5 frt 40 kr.
	legcsekélyebb	5 frt — kr.
	legjobb	4 frt 20 kr.
<i>Árpa</i> (p. m.)	közép	4 frt — kr.
	legcsekélyebb	3 frt 40 kr.
	legjobb	2 frt 56 kr.
<i>Zab</i> (p. m.)	közép	2 frt 50 kr.
	legcsekélyebb	2 frt 40 kr.
	legjobb	3 frt 40 kr.
<i>Török buza</i> (p. m.)	közép	3 frt 32 kr.
	legcsekélyebb	3 frt 20 kr.

Az udvartartásra szánt évi 3.000,000 pengőforint az összes 1849-iki állami költségvetésnek 4.7 percentjét teszi ki.

Méltóztassék most ezzel összevetni az akkori értékét a 3 millió forintnak gabonában, húsban, —

kiszámíthatja mindenki magának, mily óriási nagy összeget ajánlott meg az 1848-iki törvényhozás Kossuth Lajos pénzügyminiszterrel az élén, civilístaaképen V. Ferdinánd királynak.

Az alattvalói loyális hűség ettől a nagy anyagi áldozattól sem rettent vissza a multban. Ne kicsinyeskedjünk tehát mi ma, amidőn a viszonyok mások, az ország vagyonosabb, — az, aránylag kisebb összeg nagy megvitatásával. — Ez volna legcsekélyebb bajunk.

Igaz, nem az udvartartás fénye, a díszruhák, libériák csillogása emeli a népben a monarchikus érzést: de emelik ezt a nemzetben a monarchikus institutiók. Homestead — a nép édes otthonát védő törvény, — a nevelés reformja, a főrendiház szélesebb alapra állítása s. a. t. s. a. t. többször szóltam ezekről.

Az intézmények hiánya a nagy bajunk. A régiek megszűntek, újakat, a korhoz illőket nem alkotunk. Így mahólnap hőember lesz a monarchia, tüzet nem áll.

Csinálni nagy szóval hangzatos magyar nyelvharcot — bocsánat a szóért — ez aszszonypolitika. De nem készülünk előre semmi komoly küzdelemre.

Bezzeg a Japánok nem így cselekedtek, pedig ők csak 1868-ban fogtak országuk civilizálásához európai módra. Regenerálták hazájukat a ma is dicsőségesen uralkodó Mutsuhito nagy fejedelem országglása és vezetése alatt, aki 1867-ben lépett a császári trónra. Átvették, eltanulták mindenhol ami jó. Tudományos, nemzetgazdasági, mezőgazdasági és hadi téren egyaránt.

Az Angoloktól eltanulták a hadi tengerészetet, a Poroszoktól átvették a szárazföldi haditudományt egy emberöltő alatt. Átvitték Párisból a divatot és mint európai luxust az antisemitizmust. Tehetik, nekik a zsidókra nincs szükségük. Különbön ahol van is zsidókérdés mint nálunk, az nem szeretet vagy gyűlölet, — de államférfiui észszerűség és kenyér kérdése. Az elsajátított nyugoti cultura mellett megtartották a Japánok hősi halál-megvető hazafias hadi erényeiket, amelyre nem évszázadok de közel két évezred óta nevelve vannak, megtartották rokonszenves, nemes, megbízható gavallér jellemüket. Annyi náluk az adott szó, mint nálunk a közjegyzői okirat. Becsület, hadi virtus és fennkölt loyális gondolkodás a fővonásuk. Akik arra jártak és megfigyelő képességgel bírnak, beszélnek róla bőven. Két és fél év előtt 1902

április 29-én szólottam róluk a t. képviselőházban, és a képviselőházi napló szerint ezt mondtam:

«A chinaiak is sokat tanultak.

Például, amidőn a szövetséges csapatok Pekinget bevették és megszállták, Waldersee marschall a különféle városrészeket a hatalmak csapatai között felosztotta.

Emlékeznek-e t. képviselőtársaim, mely városrészben volt a legnagyobb rend, hol nem raboltak és nem gyilkoltak kivételképen sem soha?

Természetesen azt képzelhettük volna, hogy talán a galáns francia csapatok által megszállva tartott városrészekben? — de nem. Vagy a fegyelmezett német sereg által elfoglalt fertályban? — ott sem. Vagy a szabad amerikai Yankeek által tartott területen? — ott sem. Hanem a legpéldásabb rend és a legemberibb katonai disciplina a japán csapatok által tartott területeken lett dokumentálva.

Ezek a pogány Japánok a legvitézebbül harcoltak a csatatéren, a legtöbb embert is veszítették, és a legfegyelmezettebbek, leghumanusabbak voltak Pekingben.

Ezt tanulták, t. képviselőház, a Chinaiak, — sajnálattal mondom, — nem tőlünk civilisált keresztényektől, de a pogány Japánoktól legelső sorban.

Nehogy azonban félreértés legyen, vagy hogy olyat imputáljanak nekem, amit mondani nem akarok, örömmel constatálom, hogy az összes csapatok, úgy európai, mint amerikai, között a mi kis tengerész contingensünk is, mind példásan, briliánsan viselkedtek — de felülmult mindent Japán!

A jól informált és előrelátó angol szövetségre is lépett már azóta Japánnal.

A Japánoknál legnagyobb kitüntetés egy családra, ha fiát beveszik katonának. Akkor örömműnnp van a háznál. Vitéz, katona nemzet a japán par excellence, de amellett emberi, sőt művészi.

A katona-jelleg nem zár ki semmi jót, semmi nemeset. És hogy mire fogja vinni a japán nemzet Keleten, meg fogjuk érni, tisztelt uraim!

Az lesz a hivatása, — és hiszem, meg is fog neki felelni, — hogy meg fogja szabadtani idővel Kelet-Ázsiát az úgynevezett

civilisáló európai invasiótól. (*Felkiáltások balfelől: Nagyon jó!*)

Örökbékét, természetesen, innen sem remélhetünk.

Sem a keresztény vallás, sem semmi civilisatio a háborut ki nem irthatja, csak a lefolyását mérsékelheti.

Az örökbékére számítani nemzeteknek nagy csalódást hozna, esetleg a szolgaságot. (*Élénk helyeslés.*)»

Azóltá láttunk és hallottunk Japánról bővebben. Én nem is csalódtam, — szegény Miklós czár igen.

Mi Magyarok 1867-ben kezdtük az új, alkotmányos aerát, de eddig kevesebb látható sikerrel mint például a jó Japánok. Néha Bécsből vetettek gáncsot törekvéseinknek, leggyakrabban pedig önmagunkat okozhatjuk botlásainkért.* Jelszavak által vezetettj magunkat volt a fő jellemvonásunk, párosulva politikai nemességgel és könnyelműséggel. Hajdan volt sok igaz hívő, ma lett sok Tamás.

---

* Mert csak önhibái, saját bűnei buktathatnak el egy nemzetet, mást tanítani nép-ámítás.

Megvolt a hazafias nemes érzés, a híres hazafiak gyönyörűen tudták és tudják ki is fejezni. A legerősebb oldalunk a sok szép hazafias, áradatos beszéd. Tettekben, fájdalom, a nemes érzés mindég nem nyilatkozhatik. Széchényi István erős színezése szerint: «neked hazád mindent ada, s te hazádnak soha semmit».

Nemzeti ideálunk ma is a szépszavú orátor. Ameddig itt vagyunk, be is kell érnünk a szép szóval, érzelemben fenséges nagy, valóságban törpe, papirnemzet vagyunk.

A felületen haladunk és megbódít bennünket a külszín.

Leghőbb vágyunk, legnagyobb ambíciónk egységes nagy és boldog hazát hagyni örökül fiainkra. E végből magyarosítunk. Helyes.

Ha valaki becsületes életével, kiváló tetteivel bizonyítja magyar érzelmeit: az magyar polgár. Örömmel hajlok meg előtte fedetlen fővel.

De azzal, hogy valaki bajszát kipedri és nevét Zrinyi Miklósra vagy Szondy Györgyre változtatja, ki nyer vele?

Egészen a mesebeli aethiopiai király vidám

regénye ez, a ki óhajtotta, hogy fehér alattvalói is legyenek és bemázoltak neki pár ezer szerezcent fehérre. És a jámbor király boldogan hitte, hogy neki most már fehér rabszolgái is vannak.

Zrinyi Miklóstra gondoltam a napokban egy angol lapot olvasva, hogy az angol Jockey Club* be fogja tiltani, hogy nagyhírű futó-lovak nevét, például: Ormonde, Eclipse s. a. t. valaki lovának újból adhassa.

Az angolok, úgy veszem ki ebből, több tisztelettel vannak híres lovaik iránt, mint mi Magyarok — szabadjon kimondani — hagyományos történelmi, nemzeti hőseink neve iránt kegyelettel. Nálunk elég jutányos úton lehet ma valaki Zrinyi Miklós vagy Szondy György. Idő előtt meg sem kell érte halni.

---

* Egy többszáz éves nagytekintélyű komoly testület, amelynek alig van több mint 80 tagja, közte az Angol király s. a. t. s. a. t.

Amíg sokan a közjó veszélyeztetését a civil-
lista emelésében látják, nekem inkább más
irányban támadnak scrupulusaim.

Hadügyi kormányzatunk most hozza helyre
a mult mulasztásait, fegyverkezik, készül, új bronz-
ágyúkat öntet. Az utóbbira nagy is már a szük-
ség igazán. A hadi kiadások így a költségvetés
óriási megterhelésével fognak végződni, ha nem
ma, holnap.

Bizarr a dologban az, hogy ennek mind
most kell történni, midőn az egész világgal
jó, barátságos, — vagy ép szövetséges
viszonyban élünk, állítólagos született
ellenségünk Oroszország pedig annyira
igénybe van véve Japán vendége által,
hogy alig szakíthat magának időt velünk
foglalkozni, ma vagy a belátható közel
jövendőben.

Mikorra mi az Orosszal összekülönbözhe-

tünk, akkorra a mai bronz ágyúkból régen harangot fognak önthetni.

Más volna az, ha mi activ külügyi politikát csinálnánk. Ha mi Oroszország megbénulását kihasználnánk északon és délen. Vederemo. Kivánom, de nem bízom benne.

Pedig a jó nemzetközi politika nem lovagjáték, de helyes számítás és ha kell, az erők próbája alkalmas időben.

A télen a muszka-japán háború legelső napjaiban mondtam a híres lengyel írónak és politikusnak, az öreg Kozmiannak: «Kedves barátom, itt az Ön ideje, egész Lengyelország figyel az Ön szavára, külügyminiszterünk Goluchovski is lengyel, adja be neki a leckét jól. Készüljön elő jól arra az eshetőségre, hogy a nagy Oroszbirodalmat megverik, hogy meglehet, a vereségek után belforrongások is következnek».* Hogy az öreg Kozmian mit válaszolt, azzal adós maradok, de az bizonyos, hogy a japán győzelmek más politikai constellációt teremtenek Európában is. Csak ki kell használni.

---

* Az 1877–1878-iki győzelmes török hadjáratot is nyomon követte a nihilismus.

«Gyakran maguk a fejedelmek tartják vissza népeiknél a nemzeti politika spontán megnyilatkozását. Így, mint tényt említtem, hogy az angol-transvaali háború idején az orosz hadipárt, élén Kuropatkin hadügyministerrel, erővel mobilizálni akart Anglia ellen és masírozni Indiának, és csakis a békés Miklós czárnak sikerült a háborút meggátolni». Mint újabbat pedig egész positiv mondhatom, — forrásom egy földi olympuson trónoló hatalmas úr — hogy egészen másképen léptek volna most fel az orosz-japán háború alatt az oroszok ellen. az angol politikusok és az angol cabinet, ha Edward király nem mérsékli erélyesen őket. «Belejátszott ezekbe az atyafiságos jóindulat és minden egyéb más úri érzés is», hogy bölcsen-e vagy nem, ítéljenek felette az angolok és az oroszok és a világtörténelem.

A bronz ágyúk kellenek, jó, de 70 millió a hajóhadra! Kicsit sok. Nem tudom aggályaim eloszlatni, «hogy felesleges».

In camera caritatis mondtak nekem vezető politikusok sok delicat jellegű érvet mellette, mégcsak ismételnem sem lehet, de tarthatatlanok is.

Kinek árthatnánk mi hajóhadunkkal? Csak nem Pétervárt vagy Moszkvát akarjuk így megszállni!

Hunyady János nem hajón vitorlázott Törökországba, sem Barbarossa császár Itáliába. Gusztáv Adolf nem gályán érkezett Lützenbe. Milánóba sem hajón rukkolt be Radetzky.

Aki a continensen győzni akar, annak a szárazföldön kell győznie. Mit használt 1866-ban a lissai tengeri csata győzelmes dicsősége? Még a custozzai diadal sem tudott megmenteni.

Ausztria-Magyarország mint tengeri hatalom nonsense, nagyzás. Vagy akkor csináljunk gyarmatokat. Azt meg nem akarunk, arról szó sincs.

Nem akarjuk mi az Aranyszarvat bírni. Nem akarunk mi hódítani, csak békében élni, — mondják az irányadó körök. A dalmát partokat pedig megvédik az ágyúk és az aknák, — ha erre kerülne a sor.

Fegyverkezünk, költünk a lehető legerősebben létező vagy képzelt ellenségeink ellen, csak egy ellen nem készülünk az egyedüli számottevő pozitív ellenségünk: a socialismus ellen. Nagy anyagi megterheltségünkkel éppen csakis neki dolgozunk. Nagy terheinkkel karöltve fognak jönni a nyomor és a belügyi bajok. A socialismusnak született melegágyai. Sok a bajunk amit panaszolunk, olyan is sok van amiről nem beszél hangosan senki, de a legnagyobb veszedelmünk a nálunk jó talajra találó socialismus lesz. Nem először mondom.

Azok közül a bajok közül, amelyekről hangosan senki nem beszél, mondok egyet.

Úgy vélem, nem volna nagy veszteség a közügyre, ha gyakorló ügyvéd a törvényhozás tagja nem lehetne. Az ügyvédkedéssel járó peres és üzleti információk nem frissíthetik a törvényhozás levegőjét.

Boldogúlt Szilágyi Dezső sokat beszélt nekem erről itt Karlsbadban három év előtt. Az incompatibilitási törvénnyel nem akarta akkor egyszerre előhozni, nehogy a nagy felvonulástól a hívek elrettenjenek. Ha él, hiszem, elő állt volna vele. Úgy tudom 1600 táján volt is egy ehhez hasonló törvényünk.

Nem fogná a törvényhozók testületének tekintélyét megrendíteni az sem, ha a törvényhozás tagjai semmi kitüntetések, címeket, érdemjeleket el nem fogadhatnának. Bécsből sokat értek már el ezen a fényes sima úton.

Önmagunk vágta sebeinkre, országos baja-
inkra gyógyító írt csak nemzedékek egy-
öntetű hazafias, okos, önfeláldozó munkája hoz-
hat. Hosszú, de dicső feladat vár az ifjú
nemzedékre. Sok az építeni való, sok véres
verejtékébe fog kerülni a fiatalságnak, még a mai
magyar csecsemőknek is, ha azt akarják meg-
érni, hogy a magyar állam portája tiszta
legyen és szabad.

A magyar Szent Korona viselőinek leend
ebben legfenségesebb részük, mint atyai áldást
hozó vezérei, urai Árpád népének. Honfiúi
erényt, magyar hazafiságot vetve, ők fog-
nak a nemzeti dicsőség terméséből leg-
elől aratni.

A «*Dei Gratia*» — az Isten kegyelmé-
ből elfoglalt trón nagy jogokat, de kemény

kötelességeket is ró a felkent királyra. Hogy Aquinói Szent Tamás szavaival éljek: Rex datur pro regno, non regnum pro rege. A királyok fejére hull a menyei malaszt, de balsorsban a nép minden jajja feléjük száll.

Koronánk leendő viselőjét, trónörökösünket, Ferencz Ferdinánd Ő császári és királyi Fenségét ismerni, — keveseknek adatott a szerencse.

A magyar miniszterelnök sem ismeri, máig miniszterelnökünket Tisza István Grófot sem fogadta. Pedig Tisza István már 1903 oltá van hivatalában.

Más lényegesebb ügyek vehetik nyilván igénybe Ő Fensége drága idejét, vagy a politikai tényezők valamelyikének mérlegelésében, úgy lát-szik Ő Fensége — beleértve saját magas személyét is — kevesebb fontosságot tulajdonít, mint egyéb halandók szoknak.

Egyébként Ő cs. és kir. Fenségének nagyon elszigetelt visszavonultsága, a melyet ismerni bőven van szerencsénk és a melynek okait hódolattal respektálni is óhajtom, sokat megmagyaráz. Mindazonáltal sem Magyarországra, sem a koronára, sem a monarchikus principiumra és a jövődre áldásos befolyásúnak nem minősíthetem.

Állami és politikai szükségnek vélem, hogy a nemzet ismerje leendő királyát, necsak a fényképét és viszont ő is leendő alattvalóit. Nem forma ez, ez már lényeg. Hiszem meg is hozza a jó idő.

Bocsánat, ha netán vétenék az udvari illem ellen, de ami a szivemen az a számon. Mentésem legyen, «hogy nem önérdék, de közérdek adja számba az ígét».

Hirdetem ezeket nem mint pártember, de mint egyszerű árva szolgája a magyar nemzetnek és a királyságnak.

Nem várok érte senkitől sem elismerést, sem dicséretet, az Egyetlent, akitől kívántam volna, — azt elveszítettem.

Ex libris
Prof. Csekey

